

حسین کافی

هنرجوی هنرستان عالی موسیقی

کنتر و باس

از آغاز انتشار هفت هنر در نظر بود تا بخشی از این مجله به مقالات خوانندگان و بخصوص دانشجویان ارجمند اختصاص یابد و اینک با چاپ مقاله آقای کافی، این کار آغاز می شود.

با اینکه در دنیای موسیقی کنتر و باس سابقه طولانی دارد ولی در ایران کمتر با آن آشنا هستند بنا بر این برای شناخت بیشتر آن توجه علاقمندان را بمطالب زیر جلب میکنیم:

کنتر و باس سازی است بزرگتر از ویولونسل که انتهای آن متکی بزمین میباشد و اکثرا ایستاده نواخته میشود کنتر و باس با تأیید هنرمندان گذشته و معاصر، ساز منحصر بفردی در تنظیم آهنگها بشمار میرود هنگامی که شما بنوای موسیقی توجه دارید تنها صدای بم کنتر و باس است که نمک پاش آن موسیقی است، صدای بم کنتر و باس است که ارکان وجود انسانی را از فرط شغف بلرزه در می آورد و با افکار و روح انسانی بال و پر میدهد

تادراوج لذات روحی پرواز کند.

کنتر و باس بزرگترین ساز خانواده (ویول) میباشد و در دسته های شش یاده تائی در گوشه راست ارکستر سنفونیک و یادر گوشه مناسب دیگر جای دارد. صدای این ساز همانطور که در بالا بدان اشاره شد، بم، رسا، و ضربی است. و برعکس ویلن کوک میشود (سل. رلا. می) و سیم اول آن يك اکتاواز سیم چهارم ویلون بم تراست.

نواختن آهنگ روی آن دشوار است و بیشتر برای نواختن صداهای خیلی بم و برای نگاه داشتن وزن و ضرب آلات موسیقی آرشه ای بکار میرود.

تازمان ژان پاپتیست لوئی (۱۶۲۲-)



۱۶۸۷) کنتروباس فقط برای مجسم کردن صداهای طوفان و تلاطم دریا بکار میرفت. در آن زمان رهبر ارکستر برای اینکه نظم ضربهای آهنگ بوم نخورد چوب کلفتی در دست چپش می گرفت و آن را با هر ضرب بزمین میکوفت.

ژان لوئی بالاخره جان خود را بر سر این کار گذاشت. روزی در حال رهبری ارکستر چوب کلفت بجای اینکه بزمین بخورد بر روی پای او فرود آمد و در پایش زخم بزرگی ایجاد کرد که طولی نکشید آن زخم بزرگتر و عفونی گردید و بالاخره موجب مرگ وی شد، از آن بیعد بود که هنرمندان وقت با وجود آوردن کنتروباس روح تازه ای بکالبد موسیقی دمیدند اکنون علاوه بر مصارف بزرگ دیگری که این ساز دارد به برقراری نظم در ضرب آهنگها کمک فراوانی مینماید.

کنتروباس در باند جاز نیز رول مهمی دارد و در این دسته های موسیقی به شکوفان شدن موسیقی روح میدهد معمولاً در موسیقی جاز از آرشه برای نواختن کنتروباس استفاده نمیشود بلکه سیمهای آن بکمک انگشتان به نوسان در میآیند

در اسکرتوی پنجم بتهوفن و (رقص فیلها) از برلیوز (Ber ioz) کنتروباس ها وظیفه مهمی در اجرای آهنگ دارند.

بزرگترین نوازندگان کنتروباس در قرن ۱۹ (دراگنتی Dragoneti) و بخصوص بوتسینی (Bottesini) معروف به پاگانینی بود. از متاخرین ادوار نانی (E.Nanny) و سرژ کوسویویتسکی (S.Koussevitsky) (پیش از آنکه عهده دار رهبری ارکستر شود) و یرتوئوز (virtuose) نوازنده زبردست این

ساز محسوب می‌شدند.

امروزه در موسیقی جاز بجای کنتروباس معمولی از کنتروباس برقی نیز استفاده می‌شود که بجای جعبه رزونانس (تشدید صدا) پیکاب بان اضافه شده و صدای آن بطور دلخواه کم و زیاد می‌گردد. البته گیتار باس هم با کنتروباس برقی هیچ فرقی ندارد فقط کنتروباس را بطور عمودی استفاده مینمایند ولی گیتار باس را بشکل افقی یا مایل استفاده میکنند. سیمهای گیتار باس و کنتروباس برقی مانند کنتروباس معمولی است.

در موسیقی جاز از صدای غیر معمولی که بر خورد سیم باشیطانك ایجاد میکند استفاده میشود هنگام نواختن در موسیقی جاز کنتروباس کاری را انجام میدهد که دست چپ در پیانو بعهده دارد بدین معنی که اگر چه فقط برای تنظیم ریتم آهنگ از آن استفاده نمیشود ولی اهمیت ریتمیک آن بیش از اهمیت ملودیک آن است ولی نباید فراموش کرد که این موضوع تنها در موسیقی جاز مصداق دارد نه در موسیقی کلاسیک. چه میتوان با کنتروباس تك نوازی نمود و تا بحال چندین نوازنده کنتروباس با طراف جهان سفر کرده‌اند و کنسرت‌هایی اجرا نموده‌اند که مورد استقبال و حیرت شنوندگان بسیاری قرار گرفته است.

هنگام تکنوازی سیمهای کنتروباس را يك تن یا يك پنجم و یا يك چهارم بالاتر كوك می‌کنند. سایر مشخصات کنتروباس مانند اعضای دیگر خانواده ویول است طول هر سیم آن ۵/۱۰۷ سانتیمتر است. سیم کلفت باس را بوسیله اسباب مخصوص که به بالای شیطانك آن وصل میشود در حدود ۱۶/۸

سانتیمتر طویل تر میکنند و به این ترتیب بم‌ترین نت باس بوجود می‌آید، کار این اسباب بسیار جالب است.

آرشه باس را بدو طریق بدست می‌گیرند یکی طریقه آلمانی و دیگری طریقه فرانسوی، البته طریقه فرانسوی جدیدتر است و بیشتر متد اول میباشد. آرشه فرانسوی ۵ سانتیمتر از آرشه آلمانی کوتاه تر است و طرز گرفتن آن تا حدی بگرفتن آرشه ویلن شبیه است طرز گرفتن آرشه آلمانی تا حدی شبیه آرشه گرفتن کمانچه است برای اینکه صدای کنتروباس شفاف‌تر در بیاید هر چه به نت‌های زیر نزدیکتر می‌شویم باید آرشه را نزدیک‌تر بخرک کشید و بالعکس هر چه بصدای بم نزدیکتر شویم باید آرشه را نزدیک‌تر گریف کشید تا صدای مطلوب بدست آید ضمناً نا گفته نماند از نظر جنس بهترین آرشه از چوب فرنان بوک تهیه و به بازار جهان عرضه میشود. در هر حال کنتروباس بزرگترین آلت موسیقی زهی آرشه دار در جهان موسیقی است که صدای آن در بین هزاران ساز دیگر بخوبی مشخص و رساست. قدیمی‌ترین کارخانه کنتروباس آلمانی ایتالیاست که امروزه برچیده شده است کنتروباس ۵ سیم و ۳ سیم نیز وجود دارد که سیم پنجم آن دو میباشد و گاهی آنرا می‌كوك می‌کنند.

همچنین نوع دیگری هم کنتروباس وجود دارد که آنرا بمباردون می‌گویند که از بحث کنونی ما خارج است. هم‌اکنون در محل هنرستان عالی موسیقی کارگاه کنتروباس سازی موجود است که این ساز را برای هنرجویان تهیه می‌کند.